

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра економічної кібернетики та прикладної економіки

Робоча програма навчальної дисципліни

Податки та податкова політика

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

галузь знань _____ 07 Управління та адміністрування _____

спеціальність _____ 072 Фінанси банківська справа та страхування _____

освітня програма _____ Інформаційні технології у фінансах та електронна комерція _____

спеціалізація _____

вид дисципліни _____ обов'язкова _____

факультет _____ економічний _____

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету

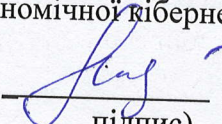
« 26 » серпня 2025 року, протокол № 18

Розробники програми: завідувач кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки, професор, д.е.н. **Тамара МЕРКУЛОВА**

Програму схвалено на засіданні кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки

Протокол від « 26 » серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки

 Тамара МЕРКУЛОВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми Інформаційні технології у фінансах та електронна комерція

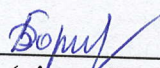
Гарант освітньо-професійної програми Інформаційні технології у фінансах та електронна комерція

 Надія ДОРОШЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією економічного факультету

Протокол від « 26 » серпня 2025 року № 1

Голова науково-методичної комісії економічного факультету

 Дар'я ЗАГОРСЬКА
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Податки та податкова політика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

_____ перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

спеціальність _____ 072 Фінанси банківська справа та страхування

освітня програма _____ Інформаційні технології у фінансах та електронна комерція

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: формування системи базових знань з податкової теорії, основ податкової політики і світового досвіду та вітчизняної практики оподаткування.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни: вивчення сутності податків, принципів та форм оподаткування, досвіду податкової політики та податкових реформ у розвинутих країнах світу та Україні; набуття навичок розрахунку податків; оволодіння методами аналізу податкового навантаження, податкових ризиків, наслідків та ефектів податкової політики.

1.3. Кількість кредитів – 4 кредитів

1.4. Загальна кількість годин – 120 годин

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	
Семестр	
8-й	
Лекції	
24 год.	
Практичні, семінарські заняття	
8 год.	
Лабораторні заняття	
год.	
Самостійна робота, у тому числі	
88 год.	
Індивідуальні завдання	
16 год.	

1.6. Компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи

та страхування або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

ЗК3. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

СК1. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК5. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК7. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК8. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

1.7. Результати:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми

рухової активності для ведення здорового способу життя.

1.8. Пререквізити. Фінанси, макроекономіка, вища математика, інформатика

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні аспекти оподаткування

Л.1. Держава і суспільні блага ринковій економіці. Концептуальні підходи до ролі держави в економічному житті. Функції держави. Суспільні блага, їх властивості та типологія. Суспільні блага і податки.

Л.2. Базові поняття та термінологія оподаткування.

Л.3. Функції податків та принципи оподаткування.

Л.4. Види і класифікація податків

Л.5. Еволюція податкових теорій

Тема 2. Податкова політика

Л.6. Сутність і моделі податкової політики.

Л.7. Еволюція податкового регулювання економіки

Сутність податкового регулювання економіки. Позитивні наслідки та негативні екстерналії податкового регулювання. Етапи розвитку податкового регулювання у світової історії.

Л.8. Податки та економічне зростання. Крива Лаффера

Залежність між базою оподаткування та податковими надходженнями. Крива Лаффера, оптимальне податкове навантаження.

Л.9. Міжнародна податкова конкуренція.

Сутність міжнародної податкової конкуренції. Пільгові податкові режими, офшори. Оцінка наслідків податкової конкуренції: позитивні та негативні аспекти. Обмеження податкової конкуренції в Євросоюзі.

Додатковий матеріал до теми 6.

Тема 3. Оподаткування в Україні

Л.10. Податкова система України

Л.11. Податкові реформи в Україні, їх завдання та наслідки.

Л.12. Податкова політика України: проблеми та завдання.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теоретичні аспекти оподаткування												
Разом за розділом 1	40	10	2			28						
Розділ 2. Податкова політика												
Разом за розділом 2	40	8	2			30						
Розділ 3. Оподаткування в Україні												
Разом за розділом 3	40	6	4			30						
Усього годин	120	24	8			88						

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Функції податків. Податкове регулювання	2	
2.	Податкова політика. Оптимальна податкова ставка. Крива Лаффера. Податкове навантаження	2	
3.	Податкові розрахунки в Україні	2	
4.	Презентації та обговорення ІЗ студентів	2	
	Разом	8	

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
	Підготовка до лекційних занять	16
	Виконання завдань для самостійної роботи за темами	26
	Підготовка до поточного контролю	8
	Консультації з викладачем	6
	Підготовка до підсумкового контролю	16
	Робота з літературою та електронними виданнями	16
	Разом	88

6. Індивідуальні завдання для самостійної роботи

Порівняльний аналіз податкового навантаження в Україні та країнах Євросоюзу (15 балів, за варіантами).

Завдання передбачає, що кожен студент обирає для порівняння з Україною одну з європейських або інших країн. Аналіз проводиться за такими напрямками:

- аналіз структури податків та податкових надходжень порівнюваних країн,
- аналіз динаміки податкових надходжень в обраних країнах, виявлення трендів;
- характеристика податкових реформ та їх ефективності в обраних країнах.

Аналіз проводиться на основі статистичних даних за останні 10-15 років.

За результатами виконання завдання студент готує звіт-презентацію та захищає її на практичному занятті.

7. Методи навчання

Застосовуються такі методи навчання: лекції, практичні заняття із розв'язанням задач (податкові розрахунки), комп'ютерне моделювання та експерименти з моделями (модель Лаффера), презентації, контрольна робота, самостійна робота.

8. Методи контролю

Методи контролю передбачають поточний контроль та підсумковий контроль. Поточний контроль включає тест, оцінка самостійної роботи (презентації та доповіді, опитування), контрольна робота, передбачена навчальним планом.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен проводиться у письмовій формі і включає тест з теоретичних питань (20 балів) і практичне завдання (задача – 20 балів).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Екзамен (письмова робота)	Сума
Самостійна робота (презентація + активність на заняттях)	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Поточний контроль (тест)	Разом		
15 + 5	25	15	60	40	100

Критерії оцінювання

Контрольна робота, передбачена навчальним планом (**25 балів**) включає 3 завдання, які присвячені розрахункам з ПДВ, податку на прибуток, акцизу. Завдання виконуються згідно з діючими нормами оподаткування в Україні. Контрольна робота виконується згідно з варіантом, який визначається за номером студента в списку групи.

За несуттєві помилки знімається: завдання 1 – 1 бал, завдання 2 – до 2 балів, завдання 3 – до 3 балів. За 1 помилку у правилах податкових розрахунків бали зменшуються на 50% в кожному завданні. Якщо таких помилок більш ніж 1 у кожному рішенні, воно отримує 1, 3, 4 балів відповідно до завдань.

Самостійна робота. Презентація завдання «Порівняльний аналіз податкового навантаження в Україні та країнах Євросоюзу» – презентація, доповідь та обговорення.

Виконані усі завдання, зроблено висновки, матеріал представлено логічне та змістовно, повні відповіді на запитання та гарні навички дискусії – 15 балів

Є несуттєві недоліки у виконанні завдань та презентації – 12 балів

Певні завдання невиконані або є суттєві помилки, недоліки у висновках, неповні відповіді – 8 балів

Презентація не відповідає структурі завдань, представлені лише деякі аспекти завдань, недостатній рівень володіння матеріалом – 1-4 балів.

Активність на заняттях (5). Опитування за тематикою завдань самостійної роботи. Оцінка згідно балів, зазначених у п.5. Неповна відповідь/зауваження оцінюється зниженням оцінки на 50%.

Поточний контроль (15). Тест – 15 питань по 1 балу.

Залік (40): тест з теоретичних питань (20 балів, 10 питань) і практичне завдання (задача – 20 балів). Правильні відповіді – 2 бали за кожну, неповна або некоректна відповідь – 1 бал. Задача: правильне рішення – 20 балів, несуттєві помилки (1-2) – 17-18 балів, суттєві помилки у правилах податкових розрахунків – 10 балів (1 помилка), 5 балів (більш ніж 1 помилка).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90–100	відмінно	зараховано
70–89	добре	

50–69	задовільно	
1–49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Основна література

1. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
2. Податкова система [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, О. Є. Найдено та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 408 с.
3. Прусс В.М. Податки та податкова система України : навчальний посібник для вузів. – Харків : Бурун Книга, 2009. – 159 с.
4. Педь І. В. Непрямі податки в податковій системі України : навчальний посібник. – Київ : Знання, 2008. – 348 с.
5. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора. Economics of the Public Sector: Пер.з англ. / Дж. Е. Стігліц. – Київ : Основи, 1998. – 854 с.
6. Buchanan J. The Political Economy Of The Welfare State. – Stockholm, 1998. – 220p.

Допоміжна література

1. The design of tax structure: Direct versus indirect taxation. Anthony Atkinson and Joseph Stiglitz // Journal of Public Economics. – 1976. – vol. 6. – issue 1-2. – 55-75 pp.
2. Wilson J. Theories of Tax Competition.// National Tax Journal. – 1999. – vol 52(2). - p. 269 – 304.
3. Oats W. Fiscal Federalism. – N.T.: Harcourt Brace Jovanovich, 1972. – с. 143.
4. Олсен М. Логіка колективної дії: суспільні блага і теорія груп / Переклад з англійської, післямова Сергія Слухая. – Київ: Лібра, 2004. – 272 с.
5. Лукьяненко І.Г., Циганчук Н.А. Вплив зміни оподаткування доходів фізичних осіб на трудову мотивацію // Економіка і прогнозування. – 2004. – № 4. – с.61–70.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Model Tax Agreement on Exchange of Information in Tax Matters; OECD “Harmful Tax Competition: An Emerging Global Issue” [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.oecd.org/daf/fa/harm_tax/Report_En.pdf.
2. Communication on Preventing and Combating Financial and Corporate Malpractice.[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
3. What is Good Governance? / UNESCAP [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.unescap.org/huset/gg/governance.htm>.
4. Corporate Tax Competition and Coordination in the European Union: What Do We Know? Where Do We Stand? - MPRA Paper No. 107. - November 2007.
5. www.kmu.gov.ua – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
6. www.mfu.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
7. www.nbu.gov.ua – Офіційний сайт Національного банку України.
8. www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України.
9. <http://sfs.gov.ua/> – Офіційний сайт Державної фіскальної служби України.

10. www.stat.gov.ua – Офіційний сайт Державного комітету статистики України.
11. <http://ec.europa.eu/eurostat> – Офіційна веб-сторінка Євростату.